

**การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2**
**School Administration Based on Good Governance Principles of
School Administrators under Sa Kaeo Primary Educational Service
Area Office 2**

รติวัฒน์ รัสมิ¹ และ อภิลิทธิ์ บุญยา²

วิทยาลัยนครราชสีมา

Ratiwat Ratsamee¹ and Apisit Boonya²

Nakornratchasima College

Corresponding Author's E-mail: apisit@nmc.ac.th

(Received: 6 May, 2026; Revised: 8 July, 2026; accepted: 8 July, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 และ 2) เปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและขนาดสถานศึกษา ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 291 คน โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) จากนั้นสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60–1.00 โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านหลักนิติธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด
2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงานและขนาดสถานศึกษาโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การบริหารการศึกษา, ผู้บริหารสถานศึกษา, หลักธรรมาภิบาล

Abstract

The purposes of this research were 1) to examine the level of school administration based on good governance principles of school administrators under the Sa Kaeo Primary Educational Service Area Office 2, and 2) to compare school administration based on good governance principles classified by educational level, work experience, and school size. The sample consisted of 291 teachers under the Sa Kaeo Primary Educational Service Area Office 2 in the academic year 2024. The sample size was determined using Krejcie and Morgan's table (1970) and selected through proportional stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire with an Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranging from 0.60 to 1.00, and the overall reliability coefficient of 0.97. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The findings revealed that:

1. The overall level of school administration based on good governance principles of school administrators under the Sa Kaeo Primary Educational Service Area Office 2 was at a high level. When considered by aspect, the principle of rule of law had the highest mean score.
2. The comparison of school administration based on good governance principles classified by educational level, work experience, and school size showed no statistically significant differences.

Keywords: Educational Administration, School Administrators, Good Governance

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสภาวะการณ์ปัจจุบันที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อนมากขึ้นในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี ส่งผลให้ระบบการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคปัจจุบันจึงไม่ได้มุ่งเน้นเพียงผลสัมฤทธิ์เชิงปริมาณหรือการดำเนินงานตามภารกิจพื้นฐานเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับคุณภาพ ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความสามารถในการตรวจสอบได้ของกระบวนการบริหารจัดการ โดยเฉพาะการนำหลักธรรมาภิบาลมาเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการบริหารองค์กรทางการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธา และการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน อันได้แก่ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (อัจจิมา ศรีรัตน์ & สุมิตรา ยาประดิษฐ์, 2023)

หลักธรรมาภิบาลเป็นแนวคิดเชิงการบริหารที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในระบบราชการและองค์กรสมัยใหม่ โดยประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นกรอบในการกำกับการดำเนินงานขององค์กรให้เป็นไปอย่างมีระบบ มีเหตุผล และตรวจสอบได้ การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในบริบท

ของสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยลดความเสี่ยงจากการใช้อำนาจโดยมิชอบ ลดปัญหาความไม่โปร่งใส และเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริตและความรับผิดชอบร่วมกันของบุคลากร (พระสมุห์วิศศักดิ์ อธิธิญาโณ, 2018)

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลจึงได้รับการให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่องในบริบทของการปฏิรูปการศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาถูกคาดหวังให้มีบทบาทเป็นผู้นำเชิงวิชาการและผู้นำเชิงจริยธรรมในเวลาเดียวกัน กล่าวคือ ต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการองค์กร ควบคู่ไปกับการยึดมั่นในหลักคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน การบริหารที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรในเชิงเป้าหมายเท่านั้น แต่ยังมีผลโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ความพึงพอใจของครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในระยะยาว ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลเข้าสู่กระบวนการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (สุภูมิชัย วงศ์เจริญ, 2021; นุชรี นุชนิล, 2024)

อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติยังพบความแตกต่างของระดับการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้สามารถอธิบายได้จากความหลากหลายของบริบทสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นขนาดขององค์กร สภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรมองค์กร ตลอดจนทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งล้วนส่งผลต่อรูปแบบและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ นอกจากนี้ ปัจจัยด้านประสบการณ์และภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงระดับการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในองค์กร ยังเป็นตัวแปรสำคัญที่กำหนดความสำเร็จในการนำหลักธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างแท้จริง ความแตกต่างดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการบริหารจัดการโดยรวมของสถานศึกษา ทั้งในด้านประสิทธิภาพของกระบวนการทำงาน ความโปร่งใสในการดำเนินงาน และความเชื่อมั่นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระบบการศึกษา หากการบริหารจัดการขาดความสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล อาจนำไปสู่ปัญหาความไม่เป็นระบบ ความขัดแย้งภายในองค์กร และประสิทธิผลของการจัดการศึกษาที่ลดลงในระยะยาว นอกจากนี้งานวิจัยหลายฉบับยังสะท้อนให้เห็นว่า แม้ว่าภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีการส่งเสริมแนวคิดธรรมาภิบาลอย่างต่อเนื่อง แต่ในทางปฏิบัติการประยุกต์ใช้ยังไม่สม่ำเสมอในทุกมิติของการบริหาร โดยเฉพาะในด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากร การกระจายอำนาจ และความโปร่งใสในการตัดสินใจ ซึ่งยังคงเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลในเชิงระบบที่ยั่งยืน (ทรงธรรมทิพย์ศิริ & นิวัตต์ น้อยมณี, 2026)

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยรวม จะเห็นได้ว่าหลักธรรมาภิบาลมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการยกระดับคุณภาพการบริหารสถานศึกษา ทั้งในด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ความโปร่งใสขององค์กร และความเชื่อมั่นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าการนำหลักการดังกล่าวไปใช้ในทางปฏิบัติยังมีความแตกต่างกันตามบริบทพื้นที่และศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้นการศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถสะท้อนสภาพความเป็นจริงของการดำเนินงาน ระดับการปฏิบัติ และปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษา อันจะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสอดคล้องกับบริบทพื้นที่อย่างแท้จริง รวมทั้งสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระยะยาวได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและขนาดสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 1,264 คน ซึ่งเป็นกลุ่มบุคลากรทางการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนและสะท้อนสภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาในระดับปฏิบัติจริง ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในสังกัดเดียวกัน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) เพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างที่เหมาะสมและสามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งชั้น เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีความครอบคลุมและสอดคล้องกับโครงสร้างประชากรจริง ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 291 คน

2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ซึ่งพัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามในลักษณะตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและขนาดสถานศึกษา เพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูล และตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาครอบคลุมตัวแปร 6 ด้าน โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวคิดของเรสท์และคาร์ห์น (Rest and Kahn, 1993) เพื่อวัดระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามอย่างเป็นระบบและสามารถนำไปวิเคราะห์ทางสถิติได้อย่างเหมาะสม

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถามและปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นนำแบบสอบถามที่พัฒนาแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่ามีค่าระหว่าง 0.60–1.00 ต่อมานำแบบสอบถามไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ แล้วทดลองใช้กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่าอยู่ระหว่าง 0.51–0.85 จากนั้นจึงหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

(Cronbach's Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 แสดงว่าเครื่องมือมีความน่าเชื่อถือในระดับสูง ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

4.การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อนำไปใช้ในการติดต่อประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จากนั้นนำหนังสือดังกล่าวเสนอต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยในพื้นที่ศึกษา ต่อมาได้จัดส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่อประสานให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและแนวทางการตอบแบบสอบถามอย่างชัดเจนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง และสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

5.การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จากนั้นทำการให้คะแนนและลงรหัสข้อมูลเพื่อนำไปประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้ คือ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประสพการณ์ ระดับการศึกษา และขนาดสถานศึกษา โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) จากนั้นวิเคราะห์ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาใน 6 ด้าน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำผลมาแปลความหมายตามเกณฑ์ระดับ 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ต่อมาเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลจำแนกตามประสพการณ์และระดับการศึกษา โดยใช้สถิติ t-test แบบ Independent

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2

(n=291)

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ด้านหลักนิติธรรม	3.69	0.22	มาก	1
2. ด้านหลักคุณธรรม	3.62	0.21	มาก	3
3. ด้านหลักความโปร่งใส	3.64	0.15	มาก	2
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	3.61	0.17	มาก	4
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	3.60	0.10	มาก	5
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	3.60	0.20	มาก	6
รวม	3.63	0.07	มาก	-

จากตารางที่ 1 แสดงว่าการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 3.69$) ด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 3.64$) ด้านหลักคุณธรรม ($\bar{X} = 3.62$) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและขนาดสถานศึกษา ดังตาราง 2-4

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา

การบริหารสถานศึกษาตาม	ระดับการศึกษา				t	p
หลักธรรมาภิบาล	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านหลักนิติธรรม	3.79	0.41	3.73	0.45	1.26	0.21
2. ด้านหลักคุณธรรม	3.87	0.33	3.84	0.37	0.90	0.37
3. ด้านหลักความโปร่งใส	3.74	0.44	3.69	0.46	1.04	0.30
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	3.73	0.45	3.70	0.46	0.54	0.59
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	3.87	0.33	3.84	0.37	0.90	0.37
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	3.74	0.44	3.69	0.46	1.04	0.30
รวม	3.96	0.20	3.93	0.25	1.11	0.27

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

การบริหารสถานศึกษาตาม หลักธรรมาภิบาล	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
1. ด้านหลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2.68	2	1.34	34.34*	0.00
	ภายในกลุ่ม	12.63	288	0.04		
	รวม	15.31	290			
2. ด้านหลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	0.07	2	0.04	0.82	0.44
	ภายในกลุ่ม	14.02	288	0.04		
	รวม	14.09	290			
3. ด้านหลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	0.09	2	0.04	2.05	0.13
	ภายในกลุ่ม	6.86	288	0.02		
	รวม	6.94	290			
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	0.07	2	0.03	1.16	0.32
	ภายในกลุ่ม	9.25	288	0.03		
	รวม	9.31	290			
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	0.02	2	0.01	0.91	0.40
	ภายในกลุ่ม	13.56	288	0.04		
	รวม	13.58	290			
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	0.02	2	0.01	0.24	0.78
	ภายในกลุ่ม	3.26	288	0.01		
	รวม	3.28	290			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.08	2	0.04	8.07*	0.00
	ภายในกลุ่ม	1.52	288	0.00		
	รวม	1.59	290			

จากตาราง 3 แสดงว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การบริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านหลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2.68	2	1.34	34.34	0.00*
	ภายในกลุ่ม	12.63	288	0.04		
	รวม	15.31	290			
2. ด้านหลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	0.07	2	0.04	0.82	0.44
	ภายในกลุ่ม	14.02	288	0.04		
	รวม	14.09	290			
3. ด้านหลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	0.09	2	0.04	2.05	0.13
	ภายในกลุ่ม	6.86	288	0.02		
	รวม	6.94	290			
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	0.07	2	0.03	1.16	0.32
	ภายในกลุ่ม	9.25	288	0.03		
	รวม	9.31	290			
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	0.02	2	0.01	0.24	0.78
	ภายในกลุ่ม	13.56	288	0.04		
	รวม	13.58	290			
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	0.02	2	0.01	0.91	0.40
	ภายในกลุ่ม	3.26	288	0.01		
	รวม	3.28	290			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.08	2	0.04	8.07	0.00*
	ภายในกลุ่ม	1.52	288	0.00		
	รวม	1.59	290			

จากตารางที่ 3 แสดงว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ในภาพรวม พบว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่กับสถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาขนาดใหญ่กับสถานศึกษานขนาดกลาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีสภาพการบริหารสูงกว่าสถานศึกษานขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดเล็ก

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ดังต่อไปนี้

1. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักคุณธรรม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 มีการส่งเสริมและกำกับติดตามให้สถานศึกษานำหลักธรรมาภิบาลและหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เช่น การจัดทำแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับนโยบายต้นสังกัด การกำหนดตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน การจัดระบบควบคุมภายใน และการรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การบริหารจัดการมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นไปตามหลักคุณธรรมและนิติธรรม อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารภาครัฐแนวใหม่ที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรทางการศึกษา รวมถึงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรมตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอัจจิมา ศรีรัตน์ และสุมิตรา ยาประดิษฐ์ (2023) ที่พบว่าการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับอับดุลฮอนี ละเต๊ะ (2020) และสุภูมิชัย วงศ์เจริญ (2021) ที่พบผลการศึกษาในลักษณะเดียวกันว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าหลักธรรมาภิบาลมีความสำคัญและได้รับการนำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องในบริบททางการศึกษาของไทย

2. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนทุกคนอยู่ภายใต้กรอบนโยบายเดียวกันของระบบราชการ และต้องปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี รวมทั้งได้รับการพัฒนาและอบรมเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางการปฏิบัติที่ใกล้เคียงกัน ส่งผลให้การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันตามระดับการศึกษาหรือประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนุซรี นุซนิล (2024) ที่กล่าวว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลเป็นมาตรฐานร่วมของระบบการศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของอับดุลฮอนี ละเต๊ะ (2020) และสุภูมิชัย วงศ์เจริญ (2021) ที่พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลไม่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมุห์วิศักดิ์ อธิธัญญาโณ (2018) และอภิวัฒน์ จิระชาติ และนพพงษ์ นพพงษ์ (2025) ที่ยืนยันว่าหลักธรรมาภิบาลเป็นกรอบมาตรฐานร่วมของการบริหารสถานศึกษาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างสม่ำเสมอในทุกบริบทของผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล โดยเน้นการเสริมสร้างความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมของบุคลากรในทุกกระบวนการบริหาร เพื่อยกระดับความเชื่อมั่นของครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา

1.2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายหรือแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา โดยจัดอบรมและพัฒนาศักยภาพด้านธรรมาภิบาลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกันและยั่งยืนในทุกสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เช่น ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร หรือระบบการนิเทศติดตาม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำไปพัฒนาเชิงระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังกลุ่มผู้ให้ข้อมูลอื่น เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา หรือผู้ปกครอง รวมทั้งควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย ครอบคลุม และสะท้อนสภาพจริงของการบริหารสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ทรงธรรม ทิพย์ศิริ, & นิวัตต์ น้อยมณี. (2026). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอท่าใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 8(1), 383–396.
- นุชรี นุชนิล. (2024). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 11(12), 12–22.
- พระสมุทรศักดิ์ อธิญาโณ. (2018). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลวิฤทธิ. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 2(3), 87–96.
- อัจฉิมา ศรีรัตน์, & สุมิตรา ยาประดิษฐ์. (2023). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 10(9), 213–224.
- อภิวัฒน์ จิระชาติ, & นพพงษ์ นพพงษ์. (2025). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมี่ขิด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี. *วารสารการบริหารจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน*, 3(1), 331–341.
- อับดุลฮอณี ละเต๊ะ. (2020). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของคณะกรรมการบริหารสมาคม ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสงขลา (สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.